

jelenik a tanártól, az iskolától való félelem, a druk, stb. Mit tehet az iskola ennek a szorongásnak feloldására? Különösen a túlszigorú tanár részére ajánlatos olvasmány. Végül azokkal az ideges tünetekkel foglalkozik, amelynek alapjai a félelmi érzések.

A jövő generáció érdekében szükséges volna, hogy minden tanító, tanár és minden szülő teljesen tájékozott legyen ebben a kérdésben. Erre pedig jó szolgálatot tesz Tóth munkája.

Matzkó Gyula.

KÜLFÖLDI TANITÁSI MOZGALMAK.

(Külföldi folyóiratok nyomán.)

1. **A romániai magyar felekezeti iskolák érettségi eredményei.** A múlt tanévben az érettségi vizsgára jelentkezett magyar felekezeti középiskolákat végzett tanulók közül több mint 50% bukott el. Az idén a bukási arány 25–27%. Ez az arány nagyjában megfelel a romániai átlagos érettségi eredményeknek. Ez a tény magyarázatát abban leli, hogy a tanulók a magyarul tanult tárgyakból magyar nyelven tehettek érettségét, amivel az erdélyi magyarságnak évtizedes harca jutott végre sikerhez. A román érettségi rendszer a magyartól abban különbözik, hogy ott állami vizsgáztató bizottságok, rendszerint egyetemi tanár elnökeite mellett, egy-egy központi fekvésű városban, vizsgáztatják az oda egybegyűlt közeli városok középiskoláiban végzett növendékeket. A múltban nem voltak arra tekintettel, hogy a magyar felekezeti iskolákban egyes tárgyakat magyarul tanítottak és az érettségi vizsgát ezekből is románul követelték. Az idei érettségi vizsgálatoknál ezeket az iskolákat külön bizottságokhoz osztották be, ahol egyes tárgyak vizsgáztató tanárai vagy magyarok voltak, vagy tudtak magyarul. A magyar diákok négy helyen vizsgáztak: Marosvásárhelyen, Kolozsvárott, Brassóban és Aradon.

Marosvásárhelyen:

	Érettségire		Á t m e n t	
	jelentkezett	írásbelin	szóbelin	%
Székelyudvarhelyi unit. főgimnázium	16	15	12	75
Székelyudvarhelyi r. k. főgimnázium	20	19	14	70
Gyulafehérvári róm. kat. kollégium	14	14	11	79
Nagyenyedi Bethlen kollégium	20	19	16	80
Marosvásárhelyi ref. kollégium	20	17	13	66

Kolozsvárott:

Kolozsvári református leánygimnázium	23	23	20	87
Kolozsvári Máriánum leánygimnázium	22	22	19	86
Kolozsvári róm. kat. főgimnázium	32	29	27	84
Zilahi református kollégium	18	17	13	72
Kolozsvári unitárius kollégium	25	20	15	60
Szatmári református főgimnázium	13	10	8	62
Kolozsvári református kollégium	29	29	19	66

Brassóban:

Sepsiszentgyörgyi ref. gimnázium	26	22
Csikszeredai róm. kat. liceum	27	22
Brassói róm. kat. gimnázium	11	11

Aradon:

Aradi róm. kat. főgimnázium	8	8	8	100
-----------------------------	---	---	---	-----

2. Írni-olvasni tudás Romániában. Románia csak most tette közzé az 1930. december 29-én végzett népszámlálás kulturális adatait. Ezek szerint Románia lakosságának több mint 50%-a analfabéta. Az írni-olvasni nem tudók arányszáma a 7 éven felüli lakosok számához viszonyítva országrészenként a következő volt:

Besszarábia	61.8 %
A régi királyság	42.3 %
Bukovina	34.3 %
Erdély	31.7 %
Bánság	28 %

Legnagyobb az analfabéták száma Besszarábiában és az ókirályságban, legkevesebb a Magyarországtól elcsatolt területen.

Az írni-olvasni tudók száma a magyar vármegyékben a következőképpen oszlik meg:

Brassó megye	86.9 %
Szeben megye	85.2 %
Udvarhely megye	85 %
Háromszék megye	84.3 %
Nagyküküllő megye	83.7 %
Temes megye	80 %
Fogarasz megye	79.5 %

Ezek a vármegyék tehát jóval túl vannak az országos átlagon. Az ókirálysági megyék természetesen messze ezek mögött maradnak.

A román hivatalos adatok mindennél jobban bizonyítják, hogy azokban a megyékben, amelyek 20 év előtt magyar uralom alatt voltak, még ma is sokkal kevesebb az analfabéták száma, mint az ókirályság megyéiben.

3. Az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület és a Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet Rt. népművelési tevékenysége. Az EMGE tevékenysége elsősorban a magyar gazdák megszervezésére, mezőgazdasági szakoktatásra és a gazdatársadalom érdekvédelmére terjed ki.

A gazdasági népművelés terén az EMGE mindent felhasznált arra, hogy a magyar gazdákat fokozottabb munkatermelésre bírja. A gazdasági népművelést gazdasági tanfolyamok szervezésével szolgálta. A kéthetes tanfolyamok hatása alatt kezdett Erdélyben a gazdálkodás módszere átalakulni. Az 1939/40 telére 63 község gazdái jelentették be igényüket tanfolyamra, azonban a rendkívüli viszonyok több helyen akadályozták a tanfolyamok megtartását és így csak 26 helyen szervezhetők azokat.

Ugyancsak a népnevelést szolgálták a hathetes háztartási női tanfolyamok. Az elmúlt évben három helyen volt ilyen tanfolyam. A gazdasági szakoktatást szolgálta továbbá a nyáron a nagyenyedi Bethlen kollégiumban 67 magyar felekezeti tanító számára tartott kéthetes gazdasági továbbképző tanfolyam. A falusi papság köréből is megkeresés érkezett, hogy nekik is tartanak ilyen tanfolyamokat.

A népművelést szolgálták továbbá a gazdanapok is, amelyeken szakelőadók látták el a jelentkező gazdákat a szükséges útbaigazításokkal.

Az erdélyi magyar kisebbségi élet egyik legtevékenyebb művelődést terjesztő intézménye a Minerva. A legnehezebb viszonyok között áldásos tevékenységet fejtett ki hasznos magyar könyvek kiadása, valamint falusi népkönyvtárak szervezése körül. Az elmúlt 20 esztendő alatt nem kevesebb mint 3,310.323 kötet magyar könyvet készített, amiből 263 a különféle magyar tankönyv. A súlyos gazdasági helyzet és a terjesztés nehézsége ellenére az elmúlt évben 48 új népkönyvtárat szervezett, amivel a Minerva által felállított népkönyvtárak száma 411-re emelkedett. Összesen 501 magyar népkönyvtár van Erdélyben. Ezzel szemben 1522 román népkönyvtár van, amelyeket az ASTRA nevű román kultúregyesület létesített.

4. Visszakapja az egyház az elvett iskolavagyont a Bácskában és Romániában is. A világháború után a Bánátban elvették a katolikus iskolák mintegy 2000 hold földjét és 600 iskolaépületét. Az egyház vezetői természetesen nem nyugodtak bele a többmillióos vagyon elkobzásába. A múlt évben *Budamovics Lajos* bácskai püspök próbapert indított, amiből kifolyólag a bíróságok jogerősen kimondták, hogy a jogtalanul elvett iskolaföldeket és épületeket vissza kell adni az egyháznak és eddigi használatukért kártérítést kell fizetni.

A dunai báni hivatal most körlevélben értesítette a közönséget, hogy a további hiábavaló pereskedés elkerülése végett haladéktalanul adják vissza az elvett iskolavagyonokat és nyújtsanak megfelelő kártérítést eddigi használatukért.

Hasonló ügyben Romániában az eddig érvényben levő kultúrtörvény számos pereskedésre adott okot a róm kat. egyház iskolavagyona körül. A kultusztörvény módosításával most vége van a pereskedésnek, és az ingatlanok birtoklása a jogi személyek elismerésével az eredeti tulajdonosok kezében marad, és az időközben történt telekkönyvi átíratásokat törölni kell.

5. A jugoszláviai magyar értelmiség utánpótlása. A világháború óta a magyar értelmiség arányeltolódása Jugoszláviában a magyarság kárára szembetűnő. Vannak városok és községek, ahol a lakosság többsége magyar, de a szellemi pályákon működő magyarok száma ezeken a helyeken az utolsó 10 évben harmadára, negyedére, sőt ennél is kevesebbre csökkent. Ez a veszteség nagyrészt azért állott elő, mert nem volt kellően biztosítva a magyar értelmiség utánpótlása.

A zágrábi Magyar Egyetemi Hallgatók Egyesülete most körlevélben fejti ki, hogy a magyar értelmiség utánpótlása mennyire a szükségletek alatt marad. A körlevél szerint 1924-től az 1938/39 tanév végéig a zágrábi egye-

temen oklevelet nyert magyarok: róm. kat. lelkész 75, jogász 60, gyógyszerész 52, orvos 22, tanár 10, gépészmérnök 2, elektromérnök 2, kultúrmérnök 2, vegyészmérnök 1, állatorvos 1. A belgrádi egyetemen orvos 8, tanár 10, mérnök 7. Ezeket az adatokat a külföldön végzett 15 magyar református lelkész egészíti ki. Az 1938/39 tanévben a jugoszláviai egyetemeken 17,300 hallgató volt, amiből közel 300 volt magyar. Míg tehát országos átlagban 850 lakosra jut egy egyetemi hallgató, addig a kisebbségi magyarságnál 1700 lakosra jut egy egyetemi hallgató.

Ezek az adatok bizonyítják, hogy a magyar értelmiség utánpótlása nem kielégítő és nem felel meg a magyarság számarányának. Hogy pedig a magyar értelmiség megfelelő utánpótlását biztosíthassák, mindent el kell követni, hogy a támogatásra szorult tehetséges érettségist tett tanulók továbbtanulása biztosítható. Hogy ez megvalósulhasson, a magyar társadalomnak az eddiginél hathatósabban és nagyobb áldozatkészséggel kell támogatni az egyesület diáksegélyző munkáját.

6. Magyar hallgatók külföldi iskolákon. A külföldön tanuló magyar főiskolai hallgatók száma 1930/31. tanév óta állandóan csökkent. 1930/31. tanév első felében számuk még 1887, a második félévben már 1803 és 1936/37 tanévben ez a szám már 886-ra csökkent. A hat év alatt a külföldön tanuló magyar diákok száma 53%-kal csökkent. Ezt kétségtelenül a Magyarországot is érintő gazdasági válság és az ezzel kapcsolatos valutáris nehézségek okozták. Emellett a politikai eseményeknek is nagy hatása volt. Jellemző képet nyújt erre a Németországban tanuló magyar főiskolások számának alakulása. 1929/30-ban az első szemeszterben 329, a másodikban 481 volt a magyar főiskolások száma. Ez a szám már a következő évben rohamosan csökkenni kezdett, amikor a magyar főiskolások száma már csak 267 volt. A politikai szempontból olyan nevezetes 1932/33. tanév első felében még 195 volt a magyar diákok száma, a második félévben 124, a következő évben 92 és 1936/37-ben már csak 80. A magyar főiskolások száma ez idő alatt 83%-kal csökkent.

Ausztriában 1930/31. tanévben 513 a magyar diákok száma, 1936/37-ben csak 237, a csökkenés itt is 54%.

Cseh-Szlovákiában 1929/30. tanévben 364 magyar diák tanult, 1936/37-ben csak 103, a csökkenés 72%.

Sok magyar diák tanult Franciaországban is. Számuk 1929/30-ban 202 volt. Ez a szám a következő évben 323-ra emelkedett, 1936/37-ben ez a szám 116-ra csökkent.

Minden külföldi állam között Olaszországban volt a legkisebb ingadozás a magyar főiskolások számában. A legtöbb volt 1931/32-ben 297 a legkevésbé 1935/36-ban 192, 1936/37-ben 211.

Svájcban 1930/31-ben 119, 1936/37-ben már csak 49 magyar diák volt.

Statisztikai Tudósító. (STUD)

7. A német nyolcosztályos elemi iskola új tanterve. A folyó tanév elején lép életbe a német birodalmi miniszter 1939. december 15-i rendeletével kiadott új elemi iskolai tanterv. Az óraterv a következő:

	F i u k								L e á n y o k							
	1	2	3	4	5	6	7	8	1	2	3	4	5	6	7	8
Testi nevelés		3	3	4	5	5	5	5		2	2	3	5	5	5	3
Német nyelv, Honism.	11	12	13	7	7	6	7	11	12	13	7	7	6	7		
Történet	—	—	—	2	2	3	3	—	—	—	2	2	3	3		
Földrajz	—	—	—	2	2	2	2	—	—	—	2	2	2	2		
Természetismeret	—	—	—	3	3	4	4	—	—	—	3	3	3	3		
Zene	16	1	2	2	2	2	2	16	1	2	2	2	2	2		
Rajz és kézimunka	—	2	2	3	3	3	3	1	3	3	3	4	5	3		
Szám. és mértan	4	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4	4	4	7		
Háztartástan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4		
Hittan	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1		
Összesen:	18	21	25	27	30	30	32	18	21	25	27	30	31	32		

Deutsche Wissenschaft, Erziehung Volksbildung.

8. **Testi fenyték az iskolában.** A hamburgi iskolatanács megengedte, hogy a tanítók bizonyos esetekben testi fenytést is alkalmazhatnak. A rendelkezés szerint ezt azonban csak akkor szabad, ha a tanuló makacsul a bünt ismételten elköveti és semmi más fenytő eszköz már nem használt. Figyelembe kell venni a tanuló korát, nemét és egészségi állapotát. A tanács erre a célra vékony nádvesszőt bocsát az iskola rendelkezésére és csak ezzel szabad a büntetést alkalmazni. A rendelet felsorolja az eseteket amikor testi-fenyítéseket alkalmazni szabad. Ezek: makacs hazudozás, szemtelen ellenszegülés, tartós szorgalomhiány, engedetlenség, kitörő durvaság, ismételt iskolakerülés, szemérem elleni kihágás. A testi fenytésről naplót kell vezetni és ezt az iskola vezetőjének és a szülőknek is be kell jelenteni, sőt tanácsosnak mondja a rendelet, ha az alkalmazás előtt a tanító megbeszéli az ügyet az iskola vezetőjével.

Neue Deutsche Schule.

9. **Olasz nevelés Libiában.** Olaszország 1922-ben vette birtokába ezt a gyarmatot, amikor azonban tényleg csak egy keskeny partsávon rendelkezhetett, mivel a mögöttes országrész nyílt forradalomban volt. Amit azután Olaszország gazdasági és kulturális szempontból ezen a területen teremtett, az a legnagyobb figyelemre méltó. Aki ma Tripolisz kikötőjében partra lép, csodásan tiszta hófehér várost talál. Libia fehér lakossága ez idő alatt 18.000-ről 120.000-re szaporodott.

A teljes olasz családok igen gyermekdúsak. Mivel a nők egész nap munkában vannak, jól felszerelt gyermekkertek gondoskodnak a gyermekekről. Az olasz gyermekek iskoláiba bennszülött gyermekek nem járhatnak, a tanítás teljesen fasiszta szellemben történik. A gyermekek fejlődését nagy gonddal figyelik és a tehetséges gyermekeket állami ösztöndíjjal tanítják tovább.

A bennlakók részére állított minden iskolában iskolaorvos is teljesít szolgálatot. A hihetetlen szegénységben, nyomorban és piszokban élő bennszülöttek minden egészségi intézményt nélkülöztek és az olaszok elsősor-

ban ezt akarták pótolni. Az iskolákban nem akarnak bennszülöttekből rosszul sikerült európaiat nevelni, hanem a színes ember fejlődési lehetőségeit kihasználva, teljes értékű bennlakót akar képezni. Elsősorban pedig kitartó és megbízható munkára akarja a fiatalokat szoktatni, ami az olasz tanítók nagy türelmét igénybe vevő feladat.

A mohamedán iskolák három évfolyamúak, ahol a gyermekek megtanulnak írni, olvasni és számolni. Az arab tanító arab nyelven tanítja az alapismereteket, de már az első évtől kezdve az olasz tanító és az olasz nyelv elemeire tanítja a kis arab gyermekeket. Az elemi iskolát két évfolyamú továbbképző iskola követi. Az állami igazgatásban, vasutnál, vagy katonai szervezetnél alkalmazott bennszülöttektől megkövetelik az olasz nyelv teljes tudását. Az arab tanítót is az állam nevezi ki.

Minden iskolának árnyas udvara van, ahol az arab gyermekek sokat tornásznak és játszanak. Sok iskolának jól berendezett iskolai kertje van, ahol a gyermekek kerti munkát végeznek és éppen ezek a gyakorlati ismeretek kedveltetik meg az olasz iskolát a bennszülött szülőkkel.

Az állami elemi iskolák mellett sok magániskola is van, ahol a koránt magolják.

A nemzetpolitikai nevelés minden iskolának elsőrendű feladata. Az új Olaszország nagyságát minden eszközzel szemléltetik. Az összegyűlt gyermekek minden reggel tisztelegnek az iskola udvarán az olasz zászló előtt. Nagyobb városokban, Tripolisban, Benghaziban stb. naplementekor ünnepélyesen bevonják a város főterén függő olasz zászlót. A katonai zenekar a nemzeti himnuszt játsza, eközben viszik be a zászlót. Az utcán levő emberek kötelesek megállani és fölemelt karral tisztelegni a zászlónak.

Különös súlyt helyeznek a kézimunkára és több ipari szakiskolát is állítottak. Ezekben az iskolákban mintaszertű asztalos, festő és műszaki tanműhelyek vannak. Külön tanfolyamokon tanítják az arab leányokat művészi kézimunkára és szövésre.

Számos mezőgazdasági tanfolyamot tartanak fenn, ahol a modern öntözési módokat és a mesterséges trágyázást tanítják. Ezen műveleteknek a sűrűn lakott oázisokon igen nagy fontosságuk van.

Tripolisban 1937-ben mohamedán főiskolát nyitottak, ahol az arab papokat és tanítókat képezik. Ezt a főiskolát Libia szellemi középpontjának tervezik, amivel az egyiptomi főiskolákat akarják nélkülözhetővé tenni. Ezek a főiskolák a libiai művelt ifjúságot erősen vonzották.

Schweizerische Erziehungs Rundschau.

10. Az iskolás gyermek az iskolán kívül.¹ A berni iskolabizottság egyik ülésén rámutattak azokra az egészségi és erkölcsi veszélyekre, amelyek az iskolai ifjúságot színházi előadásokon való közreműködés, ének és zeneegyesületekben való részvétel, az ellenőrzés nélküli mozilátogatás következtében érhetik. Tárgyalta a bizottság az iskolai ifjúság utcai magaviseletét,

¹ *Hans Cornioley: Das Schulkind ausserhalb der Schule. Bericht zu einer Umfrage der Schuldirektion der Stadt Bern und des Lehrervereins Bern-Stadt. Bern 1938. 136 lap.*

ami ellen a bizottsághoz sok panasz érkezett. Az iskolás gyermekek az utcán dohányoznak, késő esti órákban is még az utcán vannak és elviselhetetlen lármát esapnák, felnőttekkel szemben udvariatlanok és kíméletlenek, sőt nemi eltévlyedések is előfordulnak. A bizottság több ízben foglalkozott a panaszokkal és beérkezett jelentések kapcsán megállapította, hogy ez nem elszigetelten bérni jelenség, hanem mindenfelé panasz hallható, hogy az ifjúság eldurvul, az utcán illetlenül viselkedik és felnőttekkel szemben tiszteletlen. A bizottság kimondotta, hogy szükségesnek tartja a hathatós intézkedést, mielőtt azonban erre rátérne, megbízható adatokat kíván a tanulók iskolai és főként szociális viszonyaira. Ecélből kérdőíveket küldött a tanítókhöz, hogy megfigyeléseik, tapasztalataik, valamint a tanulókkal folytatott fesztelen beszélgetéseik alapján állapítsák meg, hogy tanulók közül

a) hány fiú és hány leány vesz részt zenei, színházi, politikai, vallási, sport és torna vagy egyéb szervezetekben;

b) a részvételnek mik a kedvező és mik a kedvezőtlen hatásai;

c) hányan látogatnak szórakozó helyeket, korcsmát, tánchelyet, mozit felnőttek kíséretében vagy anélkül;

d) hány található az utcán a késő esti órákban.

e) mi a véleménye a fiúk és leányok közös szabad fürdéséről;

f) a fiúk és leányok dohányzásáról;

g) mivel töltik a tanulók szabad idejüket;

h) az ifjúság erkölcsi magaviselete lazult-e a multhoz képest;

i) mennyiben hibázható a családi nevelés és mennyiben az iskola;

j) szabadságot vagy inkább kööttséget kíván-e az ifjúság nevelésénél;

k) milyen törvényes intézkedéseket tart szükségesnek?

A kérdőíveket 640 példányban küldték szét és ezek alapján a tanítók 12,937 tanköteles gyermeket figyeltek meg. A beérkezett válaszok a gyermekek iskolán kívüli életére igen értékes pedagógiai és szociális adatokat szolgáltatottak.

a) Az iskolaköteles gyermekek közül 7443 vesz részt egyesületekben. Ezek közül 5742 gyermek csak egy-, 1454 gyermek két-, 211 gyermek három és 36 gyermek háromnál több egyesületben. *Zenei egyesületben* (dalegyesület, templomi gyermekkar, gyermekzenekar, kéziharmonikaegyesület) összesen 750 gyermek vett részt, ezek közül 103 tízéven aluli. *Színházi előadásokon* 61 gyermek működött közre. Tízéven aluli 14. *Politikai szervezetben* (fasiszta és nemzeti szocialista) szerepelt 51 gyermek, ezek közül 13 tízéven aluli. *Vallási egyesületben* (egyházi vasárnapi iskola, ifjúsági misszió szövetség, üdvhadsereg, katolikus ifjúság, kongregáció, napsugáregyesület, mártáregyesület) 3240 gyermek vesz részt. Ezek közül 1886 tízéven aluli van. *Sport és tornaegyesületben* (rugólabda, úszó, kerékpár, tennisz, cserkész, vöröskereszt és tornaegyesület) 3387 tanuló vesz részt és pedig 660 tízéven aluli. *Egyéb egyesületekben* (mértékletességi, természetvédők, állatvédők, zöldzászló, repülőgép, gyorsírók, népfőiskola egyesület) 1031 tanuló vett részt ezek közül 231 tízéven aluli.

b) Az egyesületekben való részvételnek megvannak úgy a kedvező, mint a kedvezőtlen hatásai. A jelentések kiemelik a tornaegyesületben nyert tes-

ti ügyességet, a zeneegyesületben szerzett zenei tudást, a vallási egyesületekben a hitben való megerősödést, a cserkészletben a természet megszerettetését. Az egyesületekben fejlődhet a gyermek különleges tehetsége, mert az egyesületi élet a gyermeket oda vonzza, ahol hajlama és tehetsége leginkább érvényesülhet.

Ezekkel szemben jelentősebbek a kedvezőtlen hatások. A jelentések hibáztatják, hogy az egyesületi összejöveteleket az esti órákban egészségtelen, füstös helyiségben — vagy ami még rosszabb — korecsmahelyiségben tartják. A zenei és színházi előadások és próbák a késő éjjeli órákban érnek véget, a gyermek másnap álmosan, fáradtan kerül az iskolába. Ezen gyermekek iskolai munkája alig valamivel több a semminél. Az egyesületekben a gyermekek a felnőttek szokásait majmolják, az éretlen fontoskodás, nagyképűsködés helytelen irányba tereli a jellem kialakulását. Nevelési szempontból bűn, ha a gyermek a felnőttek táncához szolgáltat zenét. Éppen ilyen bűnpolitikai propagandára felhasználni a gyermeket. A torna és sportegyesületek hatása is kedvezőtlen. Az egyesületek a gyermekből megfelelő utánpótlást akarnak nevelni versenyeikhez. Az egyirányú edzés a gyermek testi egészségét is veszélyezteti. A rugólabda szenvedély még a tehetséges tanuló előmenetelét is hátráltatja. Kívánatos, hogy az iskolai ifjúság is összemérje erejét, de ennek nem lehet célja a sportdüh és a rekordszenvedély fejlesztése.

Iskolásgyermekeknek sportversenyekre nézőként eljárni ma egészen természetes jelenség, amin nem ütközik meg senki. Pedig sok megfontolásra adhatna okot. Belépődíjat a legritkábban fizet a gyermek, hanem mindenképen azon töri a fejét, hogyan csempészhetné be magát a versenyterre. Ez enklési szempontból kifogásolható. De a túl nagy feszültség és izgalom kedvezőtlenül hat a gyermekre. A hatás még napok múlva is észlelhető az iskolában.

c) A jelentések megállapítják, hogy gyakran lehet gyermekeket szórakozóhelyeken, tánchelyeken, korecsmahelyiségekben találni, nem ritkán szülői kíséret nélkül is. Kifogásolják, hogy karácsony és újév este végigjárják a gyermekek az ilyen helyeket és gyakran túlsok szeszestalt fogyasztanak. A gyermekek közül többen zenekarban, késő éjszakáig játszanak korecsmahelyiségekben. Többen a korecsma tekepályáján bábukat állítgatnak. A korecsmába járással együtt jár a szeszestalt fogyasztása is, ami a felnőttek könnyelműségéből néha túlmegy minden határon. A jelentések panaszozzák, hogy a mozitulajdonosok az iskolásgyermeket a nekik nem való filmekhez is ingyen engedik be, hogy a filmnek reklámot csináljanak.

d) Szomorú képet festenek a jelentések az utcai csavargásról is. A tanítók megállapították, hogy néha éjjelig is lehet gyermeket az utcán találni, néha szülei nélkül is. Akadt olyan gyermek is, akinek kapukulcsa van, elmaradhatna akár egész éjszaka is anélkül, hogy szülei megütköznenek ezen.

e) A szabad, közös fürdésre vonatkozólag nagyon eltérők a tapasztalatok. Vannak akik erősen hangoztatják az erotikus veszedelmet. Mások bizonyos korig ártalmatlannak, sőt amennyiben a két nem között természetes

viszonyt teremt, még bizonyos előnyt is látnak benne. A legtöbb tanítónak az a tapasztalata, hogy a III. osztályig fiúk és leányok is természetesen viselkednek. A IV. osztályban bizonyos érzéki kíváncsiskodás észlelhető. Mások megfelelő felügyelet mellett még a VI. osztályban sem tapasztaltak hátrányos következményeket.

f) Nem lehet megállapítani, hogy a mai gyermekek közül többen kísérleteznek-e a dohányzással mint a régiek. A felnőttek utnázása mindig kedvenc törekvése volt az ifjúságnak. Egyes jelentések azonban itt is nem várt, meglepő adatokat szolgáltatnak. Így pl. egyik III. osztálynak a fele, közöttük 6 leány is, azzal dicsekszik, hogy egész cigarettát elszívnak, anélkül, hogy rosszul lennének tőle. Ketten közülük már szivaroztak is. I. osztályos gyermekek beszéltek, hogy atyjuk megengedi, hogy cigarettáján szippanthassanak párat. A tanítók tapasztalata szerint a dohányzás nagyobb mértékben a hatodik iskolaévben kezdődik.

h) A jelentésekben többen úgy nyilatkoznak, hogy az ifjúság erkölcsé nem iazult a multhoz viszonyítva. Az ifjúság nem lett rosszabb, hanem szabadabb, önállóbb és most nyíltan teszik azt, amit régebben dugva cselekedtek. A gyermeket ma mindenki elkényezteti, nagy szabadságot engednek neki és a megszaporodott lehetőségek között könnyebben engednek a csábításnak.

i) A gyermek általános magaviseletére a család befolyása nagyobb, mint az iskoláé. Az iskolai nevelés nehézségeinek okát rendszeren a családi viszonyokban lehet megtalálni, a szülők helytelen nevelési eljárásában vagy a szülők szociális viszonyaiban. A jelentések igen sok esetet sorolnak fel, ahol az anya majomszeretete, különösen leánygyermekének, semmit se tud megtagadni és így minden a gyermek akarata szerint történik. Az elváltan élő szülők, a folyton civakodó szülők, az egész nap a házon kívül elfoglalt anya, az apa munkanélkülisége folytán beállott nagy szegénység, stb. mind olyan tényező, ami erősen befolyásolja a gyermekek nevelését.

A jelentések azonban nem mentesítik teljesen az iskolát sem. Az iskola nem törődik eléggé a gyermek iskolán kívüli viszonyaival. Nem lép fel elég erélyesen szülői kötelességüket nem, vagy nem helyesen teljesítő szülőkkel szemben. De van elég hiba az iskola nevelési, sőt tanítási eljárásban is. Az iskola főképen felső osztályaiban nem követel elég komoly munkát, nem követel elég alapos tudást és képességet a gyermektől. Az olyan tanítás, amely kritika nélkül átvesz idegen, a svájci viszonyoknak meg nem felelő, nevelési és tanítási módszereket, amely korlátlan szabadságot enged a gyermeknek, amely tanítás gyakran nem egyéb értéktelen játékoságnál, sokban hozzájárul a tanulók magaviseletének rosszabbodásához. A tanító nem veszi elég komolyan a házi feladatot, lazán teljesíti az ellenőrzést és így nem szoktatja a tanulót kötelességteljesítésre, felelősségérzetre. Sok iskola a hitoktatást sem veszi komolyan, nem törődve a tanuló lelkével, a sportot állítja bálványként a tanuló elé. Ez egészséges testben elsatnyult lélekhez vezet.

k) A jelentések általában sötét képet festenek a tanulók iskolán kívüli viszonyairól. Kívánják, hogy az iskola, a hatóság és rendőrség szigorúbban

teljesítsék a reájuk háruló köteleességeket. Kívánják, hogy az iskolának jobbra legyen tapasztalt szabálytalanságoknál közvetlenül intézkedni, a felügyelet nélküli gyermekeket menhelyre elhelyezni; kívánják, hogy a 7-ik iskolaévig (VII. osztály) tilos legyen iskolánkívüli egyesületbe belépni; tilos legyen iskolánkívüli sportversenyeken résztvenni; kívánják, hogy a tanulók iskolánkívüli idejére munkaalkalmak teremtesse; hogy az iskolahelyiségek ifjúsági egyesületeknek átengedtesse; a tanulóknak tilos legyen esti előadásokon való közreműködés; a tanulók alkoholtartalmát szigorítsák meg. Kívánnak fokozottabb fegyelmi eszközöket, bizonyos esetekben testi fenyítéket is. Kívánnak állampolgári nevelést a leányoknál is. A tanítóképzőbe való kiválasztás szigorítását. Az iskolásgyermek politikálásának megtiltását.

Szenes Adolf

LAPSZEMLE.

A Nevelésügyi Szemle 5—6. számában *Vives Lajos* halálának 400 éves évfordulója alkalmából Dr. Karl János ismerteti a kiváló pedagógus életét, műveit és eszméit. Gondolatai ma is élnek. Csak párat említettünk meg ezek közül. A természettudományokat az érzékek útján megszerezhető ismeretek segítségével kell tanítani. A külső leírás után a részek összefüggését kell kutatni. A testi nevelés sem hanyagolható el. Játék és testgyakorlás szükséges az iskola fokának megfelelően. A történelem tanításában nem a háborúk és csaták részletes leírása a legfontosabb. Fontos a tanuló egyéniségének megismerése.

Boda István »*Sajátosan magyar személyiségjegyek nevelői befolyásolása*« címen közli egy tanulmányát, amely egy előadásának anyagát adja. A tanulmány folytatódik a folyóirat következő számában is. Megállapítja, hogy vannak bizonyos alapvonások, amelyek az egyes fajhoz, illetve nemzetiséghez tartozókat jellemzik. Ezek a személyiségjegyek formálják az egyéneket is. Ilyen ősi személyiségjegyek meglepően élnek még ma is a magyarságban. Ezeknek a jegyeknek kutatására vonatkozó vizsgálatait ismerteti röviden. Kérdésekre adott válaszokból konstruálja meg az egyéniségek jegyeit, keresi azok alapjait. Szembeállítja kétségtelen magyar és más fajú gyermek válaszait és az ezek útján megnyilatkozó különböző személyiségjegyeket. A nevelésnek ezekkel az adottságokkal számolnia kell, ismernie, hogy befolyásoló munkáját helyesen tudja alkalmazni. A magyar hajlamos a gyors véleménynyilvánításra, a szókimondásra, elővigyázat nélkül. Kész meggondolás nélkül beleavatkozni az őt érdeklő dolgokba, gyakran veszélynek teszi ki magát. Dolgozni egyedül szeret. Mások meggyőzésére nem törekszik, de mások véleményével nem sokat törődik. Sikerre, haszonra, érvényesülésre nem fektet nagy súlyt. A kényszert a magyar gyermek nehezen viseli el. Büszkeségére kell hatni, hogy ezt elfogadja önként. Gyermekeinket tehát nagyobb önuralomra kell nevelni. Legyőzendő benne többek közt a hangulati szélsőség. Segíteni kell a sikeresebb, gátlások nélkül való kibontakozásban. Mellőzendők a magyar gyermek lelkéhez nem illő üres szövegek.